

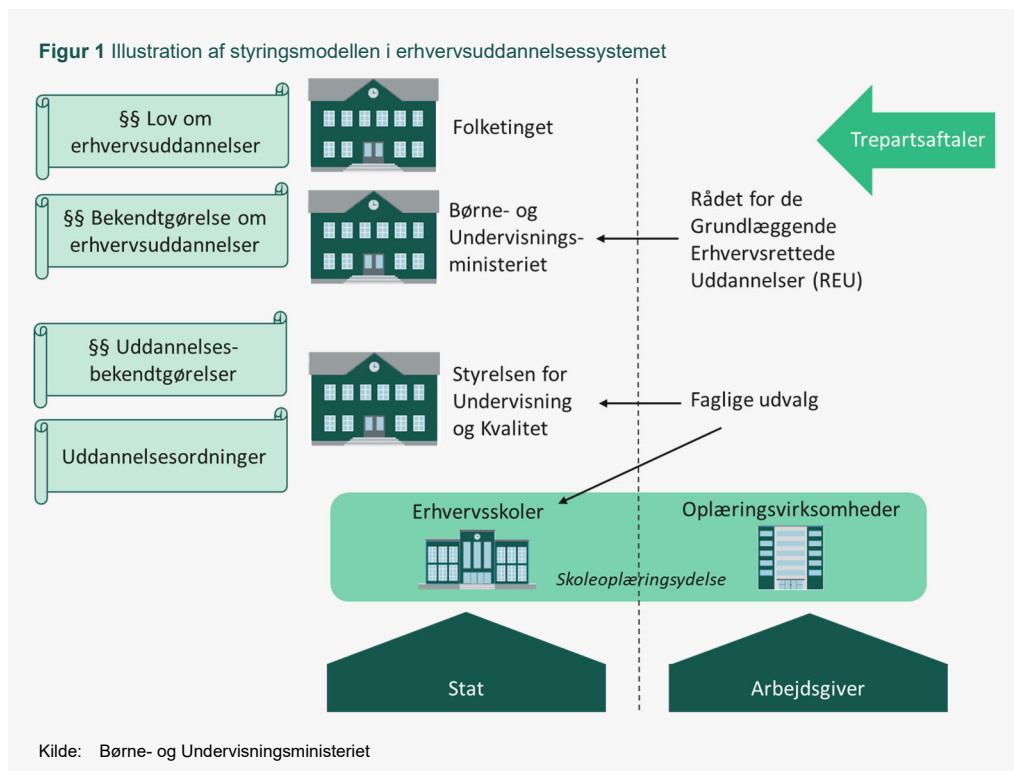
Baggrundsnotat om erhvervsuddannelserne og eux i dag

Kommissionens anbefalinger om en ny ungdomsuddannelse, hpx, (anbefaling 2.1) og styrkede erhvervsuddannelser (anbefaling 2.6) lægger op til en række ændringer af erhvervsuddannelserne, som vi kender det i dag. Dette faktaark giver et kort overblik over erhvervsuddannelsernes nuværende styringsmodel, struktur og indhold, adgangskrav og erhvervs- og studiekompetence mv.

Styringsmodel

Styringsmodellen for det danske erhvervsuddannelsessystem er kendetegnet ved, at ansvaret for styringen af uddannelserne er delt mellem stat og arbejdsmarked, både for så vidt angår beslutninger om uddannelsernes indhold og oplæring. Staten finansierer udgifterne til udbydere af erhvervsuddannelser gennem statslige taxametertilskud og øvrige tilskud til bl.a. undervisning, udstyr og bygninger. Derudover udbetaler virksomhederne løn til elever og lærlinge og får lønrefusion i skoleperioder fra Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB), der er en ikke-statslig ordning, som alle arbejdsgivere i Danmark indbetaler til.

Dette er illustreret i figur 1 nedenfor.

Modellen med delt ansvar mellem stat og arbejdsmarked adskiller sig på den ene side fra en fuldt markedsstyret model, hvor enkeltvirksomheder bærer hele ansvaret for uddannelsen af elever og lærlinge, og indholdet alene bestemmes af, hvad der er nyttigt for virksomheden.

På den anden side adskiller modellen med delt ansvar mellem stat og arbejdsmarked sig fra en fuldt statsstyret model, hvor uddannelserne er skolebårne, og uddannelsernes indhold er politisk bestemt og koblet til de almene uddannelser.¹

Styringsmodellen med delt ansvar indebærer, at en del af beslutningerne om erhvervsuddannelsernes udvikling sker via trepartssystemet, og at arbejdsmarkedets parter har stor indflydelse på uddannelsernes indhold og udvikling gennem Rådet for de grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser (REU) og en række faglige udvalg. REU afgiver indstilling til børne- og undervisningsministeren forud for beslutningen om en række forhold, og de faglige udvalg fastlægger indholdet i reglerne for de specifikke uddannelser.

Hver enkelt erhvervsuddannelse er forankret i faglige udvalg, som er sammensat af repræsentanter fra arbejdsgiver- og arbeidstagersiden fra det pågældende jobområde, som uddannelsen uddanner til. De faglige udvalg har bl.a. til opgave at bestemme uddannelsernes varighed, kompetencemål og struktur, herunder med hensyn til fordelingen af skoleundervisning og oplæring.

Struktur og opbygning

Der findes omkring 100 forskellige erhvervsuddannelser. Erhvervsuddannelserne er vekseluddannelser, hvor eleverne skifter mellem at være i skole og i oplæring i en virksomhed. Størstedelen af uddannelsestiden foregår i oplæring, og uddannelserne varer typisk fire år, men de er meget forskellige og kan vare mellem to og seks år.

Indledende/afklarende forløb for unge efter grundskolen og voksne med behov

Elever, der starter på en erhvervsuddannelse efter at have afsluttet 9. eller 10. klasse for mindre end to år siden, starter deres uddannelse med grundforløbets 1. del (GF1). Grundforløbets 1. del bidrager til at afklare elevernes valg af en specifik uddannelse og eleverne kan optages på grundforløbets 1. del på et af fire hovedformråder: 1) Omsorg, sundhed og pædagogik, 2) Kontor, handel og forretnings-service, 3) Fødevarer, jordbrug og oplevelser og 4) Teknologi, byggeri og transport. Voksne over 18 år, der har brug for hjælp til at blive afklaret om fremtidige uddannelsesvalg og få opkvalificeret generelle, almene og erhvervsfaglige kompetencer, har mulighed for at starte deres uddannelse med et grundforløb+ (GF+), som har en varighed på 10 uger. Der er i dag en række restriktioner på, hvem der kan optages på GF+. Bl.a. har elever med tidligere gennemført ungdomsuddannelse ikke adgang.

Grundforløbets 2. del

Efter grundforløbets 1. del eller GF+ fortsætter eleverne deres uddannelse med grundforløbets 2. del (GF2), hvor undervisningen er rettet mod den specifikke erhvervsuddannelse, som eleverne har valgt og skal fortsætte på i hovedforløbet, fx som murer eller smed.

Elever, der ikke har adgang til grundforløbets 1. del eller GF+, starter som udgangspunkt deres uddannelse direkte på grundforløbets 2. del.

---

¹ Helms og Smistrup (2005): *Den danske model for erhvervsuddannelser – et komparativt blik*.

Der er tilrettelagt særlige voksenspor for elever på 25 år og derover (euv), som i udgangspunktet har en kortere varighed end den tilsvarende uddannelse for elever og lærlinge under 25 år. Det konkrete uddannelsesforløb for den enkelte afhænger af, hvad eleven eller lærlingen har af tidligere uddannelse og erhvervs erfaring. Det vurderes i forbindelse med den realkompetencevurdering, der gennemføres i forbindelse med elevernes optagelse. Elever med mindst to års relevant erhvervs erfaring skal ikke gennemføre grundforløbets 2. del, men starter direkte på hovedforløbet. Der kan også være andre elever med tidligere erhvervs erfaring og uddannelse, der ikke skal gennemføre hele grundforløbets 2. del, men evt. dele af det.

Hovedforløb

Efter afslutning af grundforløbets 2. del fortsætter eleverne deres uddannelse i hovedforløbet, som veksler mellem oplæringsperioder i en virksomhed og skoleophold. Overblik over uddannelsernes struktur og opbygning er illustreret i bilag 1.

Adgangskrav

Elever, der søger optagelse til grundforløbets 1. del efter afsluttet 9. eller 10. klasse, skal leve op til følgende adgangskrav:

- have bestået folkeskolens afgangseksamen
- have et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i dansk (skriftlig og mundtlig) ved folkeskolens afgangseksamen eller 10. klasseprøver – eller et tilsvarende resultat ved tilsvarende prøve
- have mindst 2,0 i gennemsnit af karaktererne i matematik enten ved 9. klasseprøven (skriftlig) eller ved 10. klasseprøverne (skriftlig og mundtlig) – eller et tilsvarende resultat ved tilsvarende prøve
- være vurderet parat til den ønskede uddannelse ved afslutningen af henholdsvis 9. eller 10. klasse²
- have indsendt studievalgportfolio (gælder kun ansøgere, der søger optagelse i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse)

Ovenstående krav bortfalder, hvis eleverne i stedet har en uddannelsesaftale, som omfatter grundforløbet.

Elever, der søger optagelse til grundforløbets 2. del, skal leve op til følgende adgangskrav:

- have bestået folkeskolens afgangseksamen (dette krav gælder kun ansøgere, der har afsluttet folkeskolen i 2018 eller senere)
- have et karaktergennemsnit på mindst 2,0 i dansk (skriftlig og mundtlig) ved folkeskolens afgangseksamen eller 10. klasseprøver – eller et tilsvarende resultat ved tilsvarende prøve
- have mindst 2,0 i gennemsnit af karaktererne i matematik enten ved 9. klasseprøven (skriftlig) eller ved 10. klasseprøverne (skriftlig og mundtlig) (kun skriftlig, hvis eleven har afsluttet folkeskolen før 2018) – eller et tilsvarende resultat ved tilsvarende prøve

---

² Det følger af *Aftale om at afskaffe uddannelsesparathedsvurderingen* af 21. april 2023, at uddannelsesparathedsvurderingen afskaffes med virkning fra skoleåret 2024/25.

- den ansøgte erhvervsskole skal på baggrund af en samtale vurdere, at eleven kan gennemføre en erhvervsuddannelse

Ligesom ved optagelse på grundforløbets 1. del bortfalder ovenstående krav, hvis eleven i stedet har en uddannelsesaftale, som omfatter grundforløbet.

Erhvervs- og studiekompetence

Ud over at give eleverne en specifik erhvervskompetence åbner erhvervsuddannelserne for flere videreuddannelsesmuligheder. Alle erhvervsuddannelser med en normeret varighed på mindst tre år er, med få undtagelser, adgangsgivende til alle erhvervsakademiuddannelser. Derudover er en række professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser vurderet relevante som videreuddannelse i forhold til bestemte erhvervsuddannelser. I begge tilfælde er det en forudsætning, at eleven opfylder de specifikke adgangskrav til den pågældende videregående uddannelse.

Eux (erhvervsuddannelse med gymnasial eksamen)

En erhvervsuddannelse kan gennemføres som et eux-forløb, *jf. bilag 1*. Her opnår eleverne både en erhvervsuddannelse og en gymnasial eksamen, som giver generel studiekompetence svarende til de treårige gymnasiale uddannelser. Forløbene indeholder den fulde undervisning fra erhvervsuddannelsen kombineret med undervisning på gymnasialt niveau.

Modsat på ordinære erhvervsuddannelser er der i eux-forløb placeret obligatorisk undervisning i grundforløbets 1. del. Elever, der ønsker eux, men ikke har adgang til grundforløbets 1. del, skal derfor forud for eller parallelt med grundforløbets 2. del opnå C-niveau i de tre fag dansk, engelsk og samfundsfag, der er placeret i grundforløbets 1. del.

I merkantile eux-forløb er der desuden en særlig struktur, hvor den gymnasiale undervisning er samlet i et studiekompetencegivende forløb af ét års varighed mellem grundforløbets 2. del og hovedforløbet. Her opnår eleverne delvis studiekompetence svarende til hf uden overbygning (bevis for eux 1. del). Herefter fortsætter eleverne uddannelsen i oplæring i en virksomhed. Når eleverne har gennemført hele uddannelsen, opnår de både uddannelsesbevis/svendebrev og generel studiekompetence.

Eux er i dag en mulighed på 40 tekniske erhvervsuddannelser og 5 merkantile uddannelser, hvoraf eux er obligatorisk på kontoruddannelsen og finansuddannelsen.

Praksisrettede veje til erhvervsuddannelserne

Ny mesterlære og FGU-baseret erhvervsuddannelse er de mest praksisrettede adgangsveje til en erhvervsuddannelse.

Ny mesterlære

Ny Mesterlære er den mest praksisrettede vej til erhvervsuddannelserne. Her kan eleven gennemføre det første år (grundforløbene) af sin uddannelse via praktisk oplæring i virksomheden, eventuelt med supplerende skoleundervisning. Målgruppen for ordningen er bl.a. praktisk orienterede elever, der ville risikere at køre træt i det indledende grundforløb på en skole, og målrettede elever, der gerne vil hurtigt i gang på en rigtig arbejdsplads.

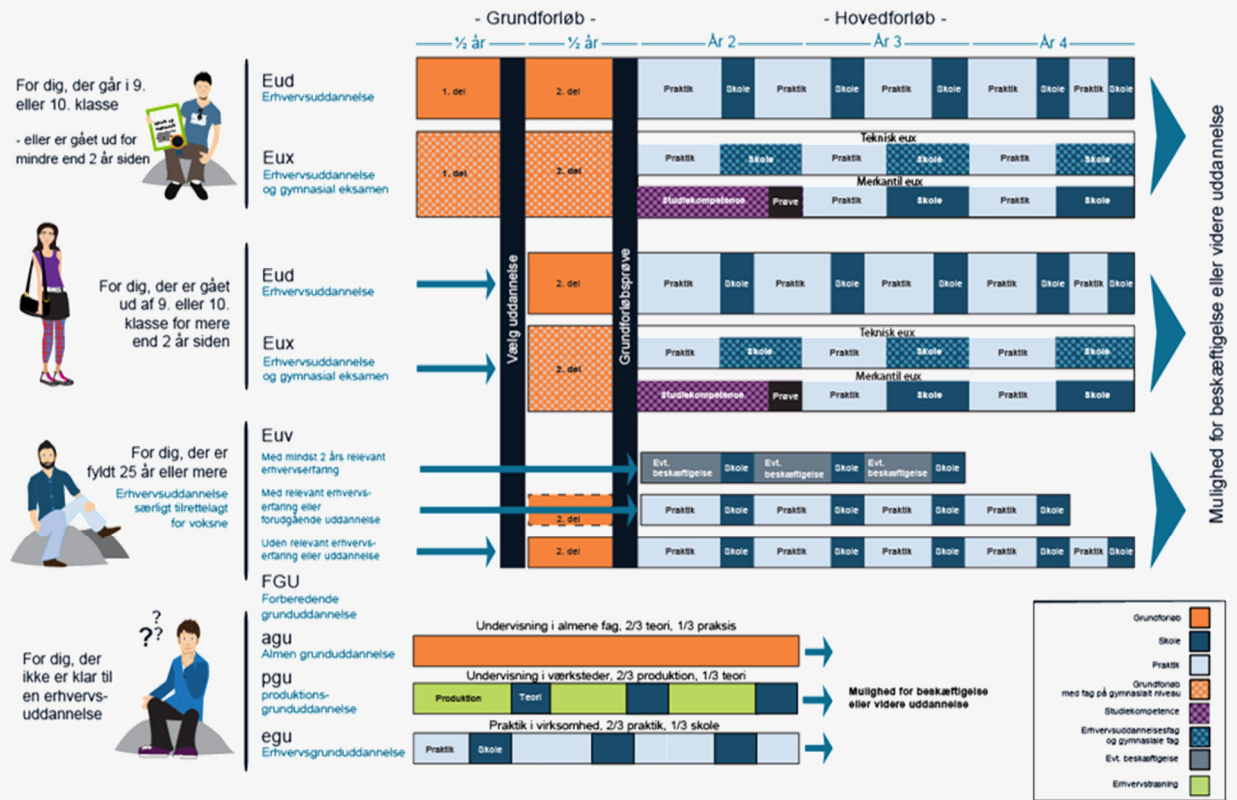
FGU-baseret erhvervsuddannelse

FGU-eud er et tilbud til elever på FGU. Adgang til FGU-eud er betinget af, at en FGU-institution i forbindelse med et produktionsgrunduddannelsesforløb har vurderet, at en elev ikke har de faglige, personlige eller sociale forudsætninger til at gennemføre en erhvervsuddannelse med uddannelsesaftale (med en virksomhed). Uddannelsen gennemføres helt eller delvist på en FGU-institution efter modellen for Ny mesterlære, men uden uddannelsesaftale med en virksomhed.

Bilag 1: Overblik over erhvervsuddannelsernes struktur og opbygning

Figur 2: Erhvervsrettede uddannelser

En typisk erhvervsuddannelse tager 4 år, men uddannelserne er forskellige og kan vare mellem 2 og 5½ år. Der er også forskel på hvordan praktik og skoleophold er fordelt på de enkelte uddannelser. Mange uddannelser giver mulighed for at vælge et kortere forløb.

Kilde: Børne- og Undervisningsministeriet.